

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 3 och 15 § lagen om överlåtelseskatt

I denna proposition föreslås att lagen om överlåtelseskatt ändras så, att överlåtelseskatt inte skall betalas för överlåtelse som sker för fullgörande av sådana avtal om lån av värdepapper som clearas vid Finlands Värdepapperscentral Ab och inte heller för överlåtelse av värdepapper eller fastigheter

till en institution inom Europeiska gemenskaperna som är placerad i Finland, om egendomen förvärvas för institutionens officiella bruk.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

1.1. Överlåtelse av fastigheter eller värdepapper att användas av en institution inom Europeiska gemenskaperna som är placerad i Finland

Nuläge

Enligt 3 § lagen om överlåtelseskatt (931/1996) skall utan hinder av lagen iakttas vad som bestäms i internationella avtal som är bindande för Finland. Lagen trädde i kraft vid ingången av 1997 och ersatte de bestämmelser i lagen angående stämpelskatt som gällde överlåtelser. Motsvarande bestämmelse i lagen angående stämpelskatt (662/1943), lagens 3 §, gäller endast fördrag med främmande stat. Enligt motiveringen till 3 § lagen om överlåtelseskatt är det skäl att principen utsträcks till att också gälla internationella avtal som har tillkommit på annat sätt och är förpliktande för Finland. Tanken gick då bl.a. till avtal som hänför sig till Finlands medlemskap i Europeiska unionen.

Protokollet om immunitet och privilegier för Europeiska gemenskaperna förpliktar Finland att befria Europeiska gemenskaperna från skatt som ingår i priset på varor och tjänster som köpts för gemenskapernas officiella bruk. Om skattefrihet och utvidgning av skattefrihet har i regel bestämts i de fins-

ka skattelagarna. Enligt 72 d § mervärdesskattelagen (1501/1993) betalas skatt inte på försäljning av varor och tjänster till en i en annan medlemsstat placerad institution inom Europeiska gemenskaperna. Enligt lagens 129 § återbärs till institutioner inom Europeiska gemenskaperna som är placerade i Finland varje kalenderår på ansökan den skatt som ingår i förvärvet av varor och tjänster som köpts för officiellt bruk. Motsvarande bestämmelser finns i bilskattelagen (1482/1994), lagen om påförande av accis (1469/1994) och lagen om fordonsskatt (1111/1996).

Protokollet förpliktar Finland att befria nämnda institutioner också från skatt som gäller överlåtelser. Enligt artikel 3 i det avtal som finansministeriet i Finland och Europeiska gemenskapernas kommission skall ingå om tillämpningen av protokollet är en förutsättning för befrielse att institutionen sänder en blankett, bekräftad med en av Europeiska gemenskapernas behöriga enheter gjord anteckning om godkännande, till tingsrätten när det gäller fastigheter och till Nylands skatteverk när det gäller aktier.

Någon uttrycklig bestämmelse om skattefrihet ingår dock inte i lagen om överlåtelseskatt. Det har också varit oklart om bestämmelserna i nämnda protokoll skall betraktas som sådana i 3 § lagen om överlåtelseskatt avsedda bestämmelser vilka baserar

sig på internationella avtal som är bindande för Finland och med stöd av vilka institutionerna inom Europeiska gemenskaperna inte skall betala överlåtelseskatt vid förvärv av fastigheter och värdepapper för tjänstebruk.

Föreslagen ändring

På grund av vad som framlagts ovan föreslås därför att till 3 § lagen om överlåtelseskatt fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket överlåtelseskatt inte skall betalas, om förvärvaren är en institution inom Europeiska gemenskaperna som är placerad i Finland och egendomen har förvärvats för institutionens officiella bruk. Förutsättningen för skattefriheten är ett intyg av den behöriga institutionen inom Europeiska gemenskaperna om att överlåtelsen sker för ett sådant ändamål. Intyget om överlåtelse av fastighet skall företes tingsrätten och intyget om överlåtelse av aktier skall företes Nylands skatteverk.

1.2. Överlåtelse som sker för fullgörande av avtal om lån av värdepapper

Nuläge

Överlåtelseskatt skall betalas för överlåtelse av äganderätten till aktier och andra värdepapper som avses i 17 § lagen om överlåtelseskatt. Skatten utgör 1,6 % av köpeskillingen eller värdet av annat vederlag. Skatt skall inte betalas t.ex. vid försäljning eller byte av börsvärdepapper eller marknadsvärdepapper på en fondbörs vid sådan offentlig handel som avses i värdepappersmarknadslagen (495/1989), och inte heller på överlåtelse som grundar sig på ett standardiserat derivativavtal i ett sådant optionsföretag som avses i 1 kap. 3 § lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988).

I lagen om överlåtelseskatt finns inga särskilda bestämmelser om skatteplikt vid sådan överlåtelse av värdepapper som grundar sig på avtal om lån av värdepapper. Begreppet avtal om lån av värdepapper definieras i 6 § 7 mom. lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968). Med avtal om lån avses i lagrummet avtal genom vilka ägaren av värdepapperen mot annat vederlag än köpeskillingen för dessa för en bestämd tid överlåter äganderätten till

värdepapperen till den andra avtalsparten, som efter nämnda tid är skyldig att återställa motsvarande värdepapper till den ursprungliga ägaren. Definitionen hänför sig till 6 mom. i samma paragraf, enligt vilket en överlåtelse mellan parterna som baserar sig på ett sådant avtal om återköp eller ett sådant avtal om lån av värdepapper som uppfyller vissa villkor inte skall betraktas som överlåtelse i den egentliga ägarens beskattning.

En sådan överlåtelse av äganderätten till en aktie som grundar sig på avtal om lån skall betraktas som sådan överlåtelse av äganderätten till värdepapperet för vilken skall betalas skatt enligt 15 § 1 mom. lagen om överlåtelseskatt. Låntagaren har ju vanligen för avsikt uttryckligen att sälja det lånade värdepapperet vidare.

Enligt 20 § lagen om överlåtelseskatt skall skatten räknas på köpeskillingen eller annat vederlag. För värdepapper som lånas betalas ingen köpeskillning utan endast en ersättning av hyresnatur för att låntagaren får använda värdepapperen under lånetiden. På grundval av utlåningen uppkommer för långivaren en fordran som motsvarar de lånade aktiernas gängse värde. Värdet av den fordran som uppkommer vid lånetidpunkten skall betraktas som det vederlag för vilket skatt skall betalas. Samma ståndpunkt har också högsta förvaltningsdomstolen intagit i ett fall som gällt inkomstbeskattning 1996:1266. Enligt det skulle samma gängse värde betraktas som låntagarens skattepliktiga överlåtelsepris då han återställde aktierna till långivaren.

Största delen av låneverksamheten sker för närvarande med HEX Ab:s LEX-låneavtal. Eftersom LEX-aktielåneavtalen är derivatkontrakt, är överlåtelser som sker för fullgörande av dem befriade från överlåtelseskatt enligt 15 § 5 mom. 2 punkten lagen om överlåtelseskatt. Finlands Värdepapperscentral Ab nedan Värdepapperscentralen har dessutom i år för avsikt att skapa förutsättningar för sådan låneverksamhet som syftar till att eliminera leveransstörningar som hänför sig till de värdepappersavslut som den clearar.

I detta skede av systemutredningen har det planerats att den som önskar bli långivare inom Värdepapperscentralens låneverksamhet skall ingå avtal om hur de värdeandelar som lånas ut skall användas i låneverksamheten. Detta avtal skall ingås med en clearingmedlem, dvs. ett sådant företag som har

beviljats rätt att överlämna värdepappersavslut eller andra transaktioner till clearing hos en clearingorganisation. Förslag till bestämmelser som gäller clearingmedlemmar ingår i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av värdepappersmarknadslagen samt till annan lagstiftning om clearingverksamhet inom värdepappershandel (RP 209/1997 rd), som avläts till riksdagen den 24 oktober 1997.

Den clearingmedlem som i en lånesituation representerar låntagaren, t.ex. en värdepappershandlare som har fått clearingmedlemsrättigheter, skall avtala om lånet med den clearingmedlem som representerar långivaren. Lånet skall grunda sig på avtalet mellan parterna, och Värdepapperscentralen är inte part i det. För lånet uppgörs ett standardiserat avtal som parterna förbinder sig att iaktta. Parterna kommer sinsemellan överens om arrangemangen gällande ställandet av säkerhet.

Lånet genomförs i det automatiska KATI-clearingsystemet för värdeandelar i eget kapital. Tekniskt är utlåningen som vilken som helst överlåtelse av värdeandelar, men den matas in i datasystemet som en transaktion som skiljer sig från de andra typerna av transaktioner. Datasystemet producerar i sinom tid automatiskt en återställningstransaktion i motsatt riktning. I systemet hänförs sig utlåningen alltid till genomförandet av någon överlåtelse som lämnats in för clearing samma dag och med den skall en brist som gäller leveransen för ett (1) avsluts del täckas helt eller delvis.

Eftersom det inte särskilt har bestämts att sådana avtal om lån som hänför sig till Värdepapperscentralens clearingverksamhet skall vara befriade från överlåtelseskatt, skall skatt betalas för dem både när aktier lånas ut och då de återställs.

De centrala syftena med 6 § 6 och 7 mom. lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet, som trädde i kraft vid ingången av innevarande år och som behandlas ovan, var att främja repaverksamheten på skuldebrevsmarknaden samt att förbättra förutsättningarna för Värdepapperscentralens låneverksamhet. Avsikten med att de påföljder som beskattningen av överlåtelsevinster medförde för säljaren i ett återköpsavtal och långivaren i ett låneavtal slopades var att uppmuntra i synnerhet passiva investerare med stora värdepappersinvesteringar att delta i låne- och repaverksamheten.

Skyldigheten att betala överlåtelseskatt då aktier lånas ut och på nytt då de återställs skulle emellertid öka lånekostnaderna till den grad att lånemöjligheten knappast skulle utnyttjas i praktiken. Ett fungerande lånesystem förutsätter att överlåtelser som grundar sig på aktielåneavtal som clearas vid Värdepapperscentralen också befrias från överlåtelseskatt.

Lagen om överlåtelseskatt har inte kunnat ändras samtidigt som lagarna om beskattning av överlåtelsevinster ändrades, eftersom det ansetts viktigt att de lagändringar som gäller inkomstskatt snabbt träder i kraft och eftersom tillräckligt detaljerad information om det praktiska genomförandet av Värdepapperscentralens lånesystem inte fanns tillgänglig då regeringens proposition med förslag till lagstiftning om beskattning av avtal som gäller lån eller återköp av värdepapper (RP 218/1997 rd) avläts till riksdagen.

Föreslagen ändring

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås att en ny 3 punkt fogas till 15 § 5 mom. lagen om överlåtelseskatt. Enligt den nämnda punkten skall skatt inte betalas på överlåtelse av värdepapper som sker för fullgörande av ett sådant avtal om lån av värdepapper som avses i 6 § 6 mom. lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet och som clearas vid Värdepapperscentralen, om värdepapperen återställs till den ursprungliga ägaren inom 10 sådana dagar under vilka clearing ordnas vid Värdepapperscentralen.

Bestämmelsen är framför allt avsedd att gälla utlåning i syfte att undvika leveransstörningar. En sådan situation kan uppkomma t.ex. då en förmedlare, som på uppdrag av sin utländska kund har förbundit sig till ett försäljningsavtal, ännu inte har fått värdepapperen i sin besittning på grund av dröjsmål med leveransen från den utländska kund som har gett uppdraget. Eftersom inte ens den förmedlare som har tagit emot uppdraget med säkerhet kan veta vad som har orsakat dröjsmålet, kan befrielsen från skatt inte göras beroende av orsaken till leveransstörningen. Skattefriheten skall dock begränsas så, att den endast gäller avtal som omfattar 10 dagar. Tidsfristen hindrar dock inte att parterna ingår ett nytt låneavtal då det föregående löper ut. Kostnaderna för åtgärden utgör dock en begränsande faktor då det

gäller utlåning som strider mot syftet med bestämmelserna.

År 1997 clearades nära 90 % av börsavsluten senast den tredje clearingdagen och 99 % den åttonde dagen efter avslutet. Införandet av lånemöjligheten erbjuder, om så önskas, en möjlighet att höja de sanktionsavgifter som Värdepapperscentralen tar ut för leveransdröjsmål, vilket också i sin tur påverkar clearingtiden. Den nuvarande sanktionsavgiften är liten jämförd med övriga kostnader för värdepappershandeln, högst 2 000 mk per avslut.

Förslaget innebär att avtal som clearas vid Värdepapperscentralen i överlåtelsebeskattningen behandlas på samma sätt som LEX-aktielåneavtalen. Vid HEX Ab planeras desutom för börshandelns behov en produkt som skulle clearas vid Värdepapperscentralen och bestå av två till varandra anslutna överlåtelser som sker i börsens handelssystem. Om överlåtelserna sker på en fondbörs vid sådan offentlig handel som avses i 1 kap. 3 § värdepappersmarknadslagen och i enlighet med 15 § 5 mom. 1 punkten lagen om överlåtelseskatt, är överlåtelserna enligt gällande bestämmelser befriade från överlåtelseskatt på samma sätt som LEX-aktielåneavtalen är det enligt 15 § 5 mom. 2 punkten lagen om överlåtelseskatt.

Samtidigt som ovan nämnda bestämmelser om påföljderna vid beskattningen av överlåtelsevinster trädde i kraft trädde också de ändringar av inkomstskattelagen (1535/1992) och lagen om gottgörelse för bolagsskatt (1232/1988) som gäller dividendersättning i kraft. Genom dessa ändringar slopades möjligheten att genom utnyttjande av värdepapperslån spekulera med gottgörelsen för bolagsskatt.

2. Propositionens verkningar

Skattefriheten för förvärv som sker för tjänstebruk vid en institution inom Europeiska gemenskaperna som är placerad i Finland har inte någon nämnvärd betydelse med tanke på skatteintäkten.

Skattefriheten för sådana överlåtelser som sker för fullgörandet av aktielåneavtal gäller verksamhet som inte bedrivs för tillfället och förslaget minskar således inte skatteintäkten till denna del. Befrielse från överlåtelseskatt när det gäller låneavtal är i praktiken en förutsättning för att lånemöjligheten skall kunna utnyttjas vid leveransstörningar. Förslaget förbättrar verksamhetsbetingelserna för den offentliga handeln med värdepapper och gör samtidigt värdepappersmarknaden i Finland mera attraktiv samt förbättrar dess internationella konkurrenskraft.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid finansministeriet.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfast. Lagens 15 § 5 mom. tillämpas på överlåtelser som grundar sig på avtal som ingåtts den dag lagen träder i kraft eller därefter.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 3 och 15 § lagen om överlåtelseskatt

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 29 november 1996 om överlåtelseskatt (931/1996) 15 § 5 mom. samt fogas till 3 § ett nytt 2 mom. som följer:

3 §

Skattefrihet enligt internationella avtal

Skatt skall inte betalas, om förvärvaren är

en institution inom Europeiska gemenskaperna som är placerad i Finland och egendomen förvärfvas för institutionens officiella bruk. En förutsättning för skattefriheten är att en behörig institution inom Europeiska gemenskaperna har utfärdat ett intyg över att

överlåtelsen sker för ovan nämnda ändamål. Ett intyg över överlåtelse av fastighet skall visas upp för inskrivningsmyndigheten då lagfart eller inskrivning söks och ett intyg över överlåtelse av aktier skall visas upp för Nylands skatteverk.

15 §

Skatteobjekt och skattskyldighet

Skatt skall inte betalas

1) vid försäljning eller byte av börsvärdepapper eller marknadsvärdepapper på en fondbörs vid sådan offentlig handel som avses i 1 kap. 3 § värdepappersmarknadslagen (495/1989),

2) på överlåtelse som grundar sig på ett

standardiserat derivativavtal i ett optionsföretag som avses i 1 kap. 3 § lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988), och

3) på överlåtelse av värdepapper som sker för fullgörande av ett sådant avtal om lån av värdepapper som avses i 6 § 6 mom. lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968) och som clearas vid en värdepapperscentral, om värdepapperen återställs till den ursprungliga ägaren inom 10 sådana dagar under vilka clearing ordnas vid värdepapperscentralen.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lagens 15 § 5 mom. 3 punkt tillämpas på överlåtelser som grundar sig på avtal som ingåtts den dag lagen träder i kraft eller därefter.

Helsingfors den 9 april 1998

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Jouko Skinnari

Lag

om ändring av 3 och 15 § lagen om överlåtelseskatt

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen den 29 november 1996 om överlåtelseskatt (931/1996) 15 § 5 mom. samt fogas till 3 § ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §

Skattefrihet enligt internationella avtal

Skatt skall inte betalas, om förvärvaren är en institution inom Europeiska gemenskaperna som är placerad i Finland och egendomen förvärvas för institutionens officiella bruk. En förutsättning för skattefriheten är att en behörig institution inom Europeiska gemenskaperna har utfärdat ett intyg över att överlåtelsen sker för ovan nämnda ändamål. Ett intyg över överlåtelse av fastighet skall visas upp för inskrivningsmyndigheten då lagfart eller inskrivning söks och ett intyg över överlåtelse av aktier skall visas upp för Nylands skatteverk.

15 §

Skatteobjekt och skattskyldighet

Skatt skall inte betalas

1) vid försäljning eller byte av börsvärdepapper eller marknadsvärdepapper på en fondbörs eller vid annan sådan offentlig handel som avses i 1 kap. 3 § värdepappersmarknadslagen (495/1989), och

2) på överlåtelse som grundar sig på ett standardiserat derivativavtal i ett optionsföretag som avses i 1 kap. 3 § lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988).

Skatt skall inte betalas

1) vid försäljning eller byte av börsvärdepapper eller marknadsvärdepapper på en fondbörs vid sådan offentlig handel som avses i 1 kap. 3 § värdepappersmarknadslagen (495/1989), och

2) på överlåtelse som grundar sig på ett standardiserat derivativavtal i ett optionsföretag som avses i 1 kap. 3 § lagen om handel med standardiserade optioner och terminer (772/1988), och

3) på överlåtelse av värdepapper som sker för fullgörande av ett sådant avtal om lån av värdepapper som avses i 6 § 6 mom. lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (360/1968) och som clearas vid en värdepapperscentral, om värdepapperen återställs till den ursprungliga ägaren inom 10

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

sådana dagar under vilka clearing ordnas vid värdepapperscentralen.

*Denna lag träder i kraft den _____ 199 .
Lagens 15 § 5 mom. 3 punkt tillämpas på
överlåtelser som grundar sig på avtal som
ingåtts den dag lagen träder i kraft eller där-
efter.*

